

Hukuk Fakültesi Dergisi

Ankara Hacı Bayram Veli University
Faculty of Law Review

ISSN: 2651-4141 e-ISSN: 2667-4068
Cilt / Volume XXVIII Ekim / October 2024 Sayı / No. 4

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KANUNU'NUN 6. MADDESİNDE YAPILAN DEĞİŞİKLİK BAĞLAMINDA ÖZEL NİTELİKLİ KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİ

PROCESSING OF SPECIAL CATEGORIES OF PERSONAL DATA IN
THE CONTEXT OF THE AMENDMENT TO ARTICLE 6 OF THE LAW
ON THE PROTECTION OF PERSONAL DATA

Gamze TURAN BAŞARA*

ÖZET

7499 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi koşullarını düzenleyen 6. maddesinde önemli değişiklikler yapılmıştır. Anılan maddede, öncelikle özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinin yasak olduğu kuralına yer verilmiş, devamında hükümde sınırlı olarak sayılan sebeplerden birinin varlığı halinde özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinin mümkün olduğu öngörülmüştür. Buna göre, özel nitelikli kişisel veriler bakımından hukuki işleme sebepleri; açık rıza, kanunlarda açıkça öngörülmeye, fiili imkansızlık, alenileştirme, bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için zorunluluk, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler ya da yetkili kurum kuruluşlar tarafından işleme, istihdam, iş sağlığı ve güvenliği, iş ve sosyal güvenlik veya sosyal hizmetler ve sosyal yardım alanlarındaki hukuki yükümlülüklerin yerine getirilmesi için işleme, siyasi, felsefi, dini veya sendikalarla kurulan vakıf, dernek veya diğer kar amacı gütmeyen kuruluş ya da oluşumlara ilişkin özel işleme olarak sayılmıştır.

* **Doç. Dr.**, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı/ANKARA, E-posta: gamzeturan@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7729-6039, DOI: 10.34246/ahbvuhfd.1497257.

- **Atf Şekli/ Cite As:** Turan Başara G, "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 6. Maddesinde Yapılan Değişiklik Bağlamında Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesi", *AHBVÜ Hukuk Fakültesi Dergisi*, 28 (4), 2024, s. 51-80.
- **İntihal/ Plagiarizm:** Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. / This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

Anahtar Kelimeler: Özel nitelikli kişisel veri, Genel nitelikli kişisel veri, Veri işleme, Veri koruma, Açık rıza.

ABSTRACT

With the Law numbered 7499 on the Amendment of the Code of Criminal Procedure and Certain Laws, significant amendments have been made to Article 6 of the Law on the Protection of Personal Data, which regulates the conditions for processing of special categories of personal data. The aforementioned article firstly stipulates that the processing of special categories of personal data is prohibited, and then stipulates that the processing of special categories of personal data is possible in the presence of one of the limited reasons listed in the provision. Accordingly, the reasons for legal processing in terms of special categories of personal data are; explicit consent, explicitly stipulated in the law, actual impossibility, publicisation, obligation for the establishment, use, or protection of a right, processing by persons or authorized institutions and organizations under the obligation of secrecy, processing for the fulfilment of legal obligations in the fields of employment, occupational health and safety, occupational and social security or social services and social assistance, private processing related to foundations, associations or other non-profit organizations or formations established for political, philosophical, religious or union purposes.

Keywords: Special categories of personal data, General categories of personal data, Data processing, Data protection, Explicit consent.

EXTENDED ABSTRACT

The developments in the technology and the widespread use of the Internet have created a possibility to processing personal data through various devices. In this period in which information has become extremely valuable, personal data, as a type of information, has started to be processed by public and private sector actors in a way that breaches even the basic principles of law, especially in order to gain economic advantages. This situation has brought to the agenda the needs for new regulations on the protection of personal data and the prevention of data breaches. In parallel with these global developments, the Personal Data Protection Law No. 6698 entered into force in 2016 in order to meet the need for legislation regulating the procedures and principles regarding the protection of personal data in our country.

The Personal Data Protection Law is generally regulated on the basis of Directive 95/46 of the European Union. At the time the Law was formulated and entered into force, the European Union General Data Protection Regulation (GDPR) had not yet come into effect. The legislator made a conscious choice and decided to take Directive 95/46 as a basis on the one hand and to consider the implementation of the GDPR on the other hand.

As a result of the developments that occurred after the Personal Data Protection Law came into force, the Law has not been able to provide up-to-date solutions to the

debates arising in various areas. One of these is the processing of special categories of personal data, as the subject of this study. This situation has been one of the reasons for the need to revise the Personal Data Protection Law in order to harmonize it with the GDPR.

Based on the relevant provisions of the GDPR, the amendments to the Personal Data Protection Law were completed in 2024 and comprehensive changes were made to Article 6 of the Personal Data Protection Law regulating the processing of special categories of personal data with the Law numbered 7499 on the Amendment of the Code of Criminal Procedure and Certain Laws dated 12 March 2024.

In Article 6 of the Personal Data Protection Law, which regulates the conditions for processing special categories of personal data, the restriction of processing such data to explicit consent caused serious problems in practice. With the amendment to the aforementioned provision, the conditions for processing special categories of personal data have been rearranged by considering current needs and GDPR. In the said provision, although the processing of special categories of personal data is in principle prohibited, the conditions under which such data may be processed are listed in a restricted manner. Thus, it has become possible to process special categories of personal data in the presence of one of the conditions specified in the provision. Accordingly, the reasons for legal processing in terms of special categories of personal data are; explicit consent, explicitly stipulated in the law, actual impossibility, publicisation, obligation for the establishment, use, or protection of a right, processing by persons or authorized institutions and organizations under the obligation of secrecy, processing for the fulfilment of legal obligations in the fields of employment, occupational health and safety, occupational and social security or social services and social assistance, private processing related to foundations, associations or other non-profit organizations or formations established for political, philosophical, religious or union purposes.

By expanding the legal processing reasons, which constitute the most important element of data processing, the legislator has removed the processing of special categories of personal data, which was almost confined to explicit consent, from being an exceptional activity.

GİRİŞ

Teknolojinin gelişmesi ve internet kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte ortaya çıkan yeni düzende, çeşitli vasıtalarla kişisel verilerin işlenmesi olanaklı hale gelmiştir. Bilginin son derece değerli hale geldiği bu dönemde, bir bilgi türü olan kişisel veriler, kamu ve özel sektör aktörlerince, özellikle ekonomik avantajlar elde etmek amacıyla hukukun temel ilkelerine dahi aykırı olacak şekilde işlenmeye başlanmıştır. Bu durum, kişilere ait bilgilerin,

başka bir ifadeyle kişisel verilerin korunması ve veri ihlallerinin önlenmesine yönelik yeni düzenlemeler yapma ihtiyacını gündeme getirmiştir. Dünya çapında yaşanan bu gelişmelere paralel olarak ülkemizde de kişisel verilerin korunmasının usul ve esaslarını düzenleyen mevzuat ihtiyacını karşılamak üzere 2016 yılında 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) yürürlüğe girmiştir.

KVKK, genel olarak Avrupa Birliği'nin 95/46 sayılı Direktifi esas alınarak hazırlanmıştır. Zira söz konusu Kanunun hazırlandığı ve yürürlüğe girdiği tarihte henüz Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) yürürlüğe girmemişti. Kanun koyucu, bilinçli bir tercih yaparak bir taraftan 95/46 sayılı Direktifi esas almış diğer taraftan GDPR uygulamasının gözlemlenmesine karar vermiştir.

KVKK yürürlüğe girdikten sonra yaşanan gelişmeler neticesinde Kanun, bazı konularda ortaya çıkan tartışmalara güncel çözüm sunmakta yetersiz hale gelmiştir. Bunlardan biri de bu çalışmanın konusunu oluşturan özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bakımından ortaya çıkmıştır. Bu durum, KVKK'nın GDPR ile uyumunu sağlayacak revizyon ihtiyacını gündeme getiren sebeplerden biri olmuştur.

GDPR'nin ilgili hükümleri esas alınarak KVKK'da değişiklik yapılmasına yönelik çalışmalar 2024 yılında tamamlanmış ve 12 Mart 2024 tarihli ve 7499 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla KVKK'nın özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesini düzenleyen 6. maddesinde kapsamlı değişiklikler yapılmıştır.

Özel nitelikli kişisel verilerin işleme koşullarının düzenlendiği KVKK'nın 6. maddesinde, bu verilerin işlenmesinin açık rızaya hapsedilmiş olması, uygulamada ciddi sorunlara neden olmaktadır. Anılan hükümde yapılan değişikliklerle, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi koşulları, güncel ihtiyaçlar ve GDPR dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir. Söz konusu hükümde özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinin yasak olduğu kuralı muhafaza edilirken, bu verilerin işlenebileceği haller sınırlı olarak sayılmıştır. Böylece hükümde belirtilen koşullardan birinin varlığı halinde özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi mümkün hale gelmiştir.

Çalışmada öncelikle özel nitelikli kişisel veri kavramı ve KVKK'da öngörülen özel nitelikli kişisel veriler açıklanacaktır. Devamında özel nitelikli kişisel verilerin işleme koşullarının incelendiği bölümde, kişisel verilerin hukuki işleme sebeplerine ilişkin olarak Kanunda yapılan değişiklikler, hükmün önceki haliyle karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır.

I. ÖZEL NİTELİKLİ KİŞİSEL VERİ KAVRAMI

Ulusal ve uluslararası düzenlemelerde farklı şekilde ifade edilen özel nitelikli kişisel veriler¹, işlenmesi halinde bir bireyin temel hak ve özgürlükleriyle ilgili yüksek riskler doğurabilecek nitelikte olup, bu nedenle özel bir yaklaşımı gerektiren verilerdir. 2016/679 sayılı Tüzük'ün 9. maddesinde özel nitelikli kişisel verilere özel önem atfedilmiş ve işlenmeleri kural olarak yasaklanmak suretiyle bir koruma sağlanmıştır.

6698 sayılı Kanun'un 6. maddesinde kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi ya da diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkumiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri özel nitelikli kişisel veriler olarak kabul edilmiştir. Bahsi geçen Kanun'un gerekçesinde başkaları tarafından öğrenilmesi halinde kişinin mağdur olmasına ya da ayrımcılığa maruz kalmasına sebebiyet verebilecek bir takım veriler, özel nitelikli kişisel veriler olarak ifade edilmiştir.

Şu hâlde özel nitelikli kişisel verileri, başkaları tarafından öğrenildiği takdirde kişinin ayrımcılığa maruz kalmasına sebebiyet verebilecek nitelikte olan, kişinin üçüncü kişiler tarafından bilinmesini istemeyeceği, işlenmesi kural olarak yasak olup özel bir işleme rejimine tabi olması gereken, bireyin fiziksel, sosyal, kültürel, etnik, ruhsal ya da cinsel hayatına ilişkin veriler olarak tanımlayabiliriz.

Alman ve Fransız Veri Koruma Kanunu'nda, ırka, etnik kökene, dini, ideolojik, politik görüşlere, sendika üyeliğine, sağlık ve cinsel hayata ilişkin veriler özel nitelikli kişisel veri olarak kabul edilmiştir. İsviçre ve Belçika Veri Koruma Kanun'unda ise, kişinin irksal ve etnik kökenine, politik görüşlerine, dini inançlarına, sendika üyeliğine, cinsel yaşamına ve idari ya da cezai kovuşturma ve yaptırımlara ilişkin veriler özel nitelikli kişisel veriler olarak nitelendirilmiştir.

II. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KANUNU KAPSAMINDA ÖZEL NİTELİKLİ KİŞİSEL VERİLER

Özel nitelikli kişisel verilerin işlenme şartlarının düzenlendiği KVKK'nın 6. maddesinin birinci fıkrasında kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi ve diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf

¹ Hassas veri, özel kişisel veriler ya da özel kategorili kişisel veriler gibi ifadeler kullanılmaktadır.

ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkumiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri özel nitelikli kişisel veri olarak düzenlenmiştir. Sınırlı sayım ilkesi benimsenerek özel nitelikli kişisel verilerin kapsamının belirlendiği hükümde herhangi bir değişiklik yapılmaksızın özel nitelikli kişisel veri tanımı muhafaza edilmiştir. Diğer ülke hukuklarındaki düzenlemeler incelendiğinde engellilik, destek ve sosyal yardımlar, alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığı, milli köken, siyasi parti üyeliği, web tarama geçmiş ve elektronik ticaret kullanım bilgisi gibi verilerin de özel nitelikli kişisel veri kapsamında değerlendirildiği anlaşılmaktadır².

Özel nitelikli veriler, bünyelerinde taşıdıkları risk nedeniyle genel nitelikli verilerden ayrılırlar. Bu risk unsuru, özel nitelikli verilerin açıklanması ve başkaları tarafından erişilmesi durumunda, ilgili kişinin toplumda ayrımcılığa maruz kalmasını veya mağduriyete uğramasını ifade etmektedir. Özel nitelikli kişisel veriler, bu riskin engellenmesi amacıyla özel bir koruma rejimine tabi tutulmuş ve Kanun'da belirtilen istisnalar dışında işlenmesinin yasak olduğu ifade edilmiştir³.

İnsanların zaman zaman sırf ait oldukları ırktan dolayı yargılandıkları, öldürüldükleri, işkence, sürgün, sakat ve aç bırakılma gibi kötü muameleye maruz kaldıkları, ayrımcılığa uğradıkları dikkate alındığında kişinin ırkına ait verilerin özel nitelikli kişisel veri olarak öngörülmesi ve bu suretle özel olarak korunmaları ve işlenmeleri yönündeki yasal düzenleme isabetli görülmektedir⁴.

İnsanların ırkları bakımından olduğu gibi, etnik kökenleri bakımından da

² Metin Bulut, "Özel Bir Hukuksal Koruma ve Veri Kategorisi Alanı: Hassas Kişisel Veriler", *Ankara Barosu Dergisi*, 3, 2020, s. 111; Elif Küzeci, *Kişisel Verilerin Korunması*, 4. Bası, On İki Levha Yayınları, 2020, s. 253; Türkay Henkoğlu, *Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması*, Yetkin Yayınları, 2015, s. 28.

³ Furkan Güven Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, 2. Bası, On İki Levha Yayınları, 2017, s. 44; Esra Yiğit, *İş İlişkisinde Kişisel Verilerin Korunması*, 2. Bası, On İki Levha Yayınları, 2023, s. 3-4; Halil Emre Gürlü, "Türk Hukukunda Kişisel Verilerin İşlenmesinin Sınırları", *İstanbul Barosu Dergisi*, 39(5), 2019, s. 53; Erbil Beytar, *İşçinin Kişiliğinin ve Kişisel Verilerinin Korunması*, On İki Levha Yayınları, 2018, s. 54; Miray Özer Deniz, "İşçinin Özel Nitelikli Kişisel Verilerinin Korunması ve Bundan Doğan Sorumluluk", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 12(45), 2021, s. 359; Sevgi Eraslan, *Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller*, 2. Bası, On İki Levha Yayınları, 2020, s. 49; Bulut, s. 109; Paul Voigt/Axel von dem Bussche, *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Practical Guide*, Springer International Publishing, 2017, s. 40-41.

⁴ Eraslan, s. 53-54.

ayrımcılığa maruz kaldıkları bir gerçektir. Bu durum dikkate alındığında etnik kökenin de özel nitelikli kişisel veriler kapsamına alınarak özel bir koruma ve işlenme rejimine tabi tutulması yerindedir.

Özel nitelikli kişisel veriler arasında sayılan siyasi düşüncelere dair veriler, kişinin bir siyasi parti üyeliği, siyasi bir gösteriye katılımı, bir siyasi görüşü desteklemesi ile ilgili verileri içermektedir. Bu itibarla siyasi düşüncelere ilişkin verileri oluşturan bilgiler son derece hassas bilgiler niteliğinde olduklarından bu verilerin özel nitelikli veriler kapsamına alınması isabetli olmuştur⁵.

Açıklanması halinde kişinin ayrımcı muameleye maruz kalabileceği düşünüş biçimi olan felsefi inançlara ilişkin verilerin özel nitelikli veriler kapsamında özel olarak korunması ve işlenmesinin öngörülmesi de yerinde bir düzenlemedir.

Anayasa'nın 24. maddesiyle güvence altına alınan din, vicdan ve kanaat hürriyetinin korunmasını destekler nitelikte olacak şekilde, din, mezhep ve diğer inançlarına dair verilerin özel nitelikli veri kabul edilerek özel olarak korunmasını öngören KVKK hükmünün isabetli olduğu şüphesizdir.

KVKK'nın 6. maddesinde özel nitelikli kişisel veriler arasında sayılan kılık kıyafete dair verilerin, diğer verilere kıyasla özel bir koruma rejimine tabi olmayı gerektirecek ölçüde hassas veriler olup olmadığı tartışılabilir nitelikte olmakla birlikte, kanun koyucu, kişilerin kılık kıyafetlerinin zaman zaman diğer hassas veriler olan etnik köken, ırk, dini inanç, cinsel yönelime dair verileri ortaya koyabileceğini⁶ göz önüne alarak, kılık kıyafete ilişkin verilerin özel olarak korunmasını ve işlenmesini öngören düzenlemeye yer vermiştir.

Dernek, vakıf ya da sendika üyeliklerine ilişkin verilerin açıklanması ve hukuka aykırı olarak işlenmesi halinde yine kişilerin farklı muameleye maruz kalabilecekleri dikkate alınarak bu verilerin özel olarak korunması ve özel kurallara tabi olarak işlenmesine yönelik düzenlemeye yer verilmesi isabetli olmuştur.

Kişiler hakkında verilen cezai hükümler, zaman zaman kişilerin toplum tarafından dışlanmaları, işlerini kaybetmeleri gibi birtakım sonuçlar doğurabilmektedir. Bu nedenle anılan türden verilerin özel nitelikli veriler

⁵ Eraslan, s. 57; Voigt/von dem Bussche, s. 111.

⁶ Eraslan, s. 64; Taştan, s. 45.

kapsamında özel olarak korunmasının yerinde olduğu söylenebilir.

Kişisel verilerin korunması bakımından özel önem arz etmesi nedeniyle kanunda özel nitelikli kişisel veriler arasında sayılan bir diğer veri kategorisi, biyometrik ve genetik verilerdir. İnsana ait genetik veriler, kişilerin genetik yatkınlıklarına, kalıtsal özelliklerine, kimliğine kadar bir çok bilgiyi içermekte ve yapılan gen analizleri kişinin ırk, etnik köken, cinsiyet gibi hassas verilerini ortaya çıkarabilmektedir⁷.

Yüz, iris, parmak izi, el geometrisi, avuç içi izi, ses gibi biyometrik tanıma yöntemlerinin gelişmesiyle birlikte, biyometrik veriler, bankacılık, sağlık, haberleşme, güvenlik gibi bir çok sektörde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır⁸. Bu nedenle biyometrik verilerin özel nitelikli veri kategorisinde özel korumaya alınması isabetli olmuştur.

İnsan onuru, özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması haklarıyla yakından ilişkili olan sağlığa ve cinsel hayata ilişkin veriler, özeli nitelikli kişisel verilerin bir başka grubunu oluşturmaktadır. İlgili kişinin, geçmiş, şimdiki ve gelecekteki fiziksel ya da zihinsel sağlık durumuyla ilgili bilgilerini tespit edebilecek nitelikte olan sağlık verilerinin⁹, kişinin hastalıklarının seyri, uygulanan tedaviler, ilaç kullanımı, gebelik durumu, çocuk sayısı, DNA dizilimi gibi bir çok hassas veriyi¹⁰ içerdiği dikkate

⁷ Elif Küzeci, “Genetik Ayrımcılık Yasağı”, *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(1), 2018, s. 91.

⁸ Yiğit, s. 132; Eraslan, s. 75; Göksu Hazar Erdinç, “Ölçülülük İlkesi ve Açık Rıza Kapsamında Biyometrik Verilerin İşlenmesi”, *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, 2(1), 2020, s. 3; Sıla Öztürker, “Yargı Kararları Işığında Biyometrik Verilerin İşlenme Şartları”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 18(200), 2023, s. 93. Kurul bir kararında, işe giriş çıkışlarda personelin parmak izinin taranması suretiyle kişilerin kimlik doğrulamasının yapılması hususunda veri sorumlusunun özel nitelikli kişisel veri niteliğindeki biyometrik veri işleme faaliyetinde bulunduğunu ifade etmiştir (01.12.2020 tarih ve 2020/915 sayılı Karar, < www.kvkk.gov.tr > Erişim Tarihi 08 Nisan 2024.

⁹ Adem Yelmen, “Sağlık Kişisel Verilerinin Elektronik Ortamda İşlenmesi Üzerine Bir Değerlendirme”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(2), 2023, s. 751; Eraslan, s. 79; Martin S. Haase, “Der Begriff der “Gesundheitsdaten” nach der Datenschutz-Grundverordnung (DSGVO)”, *Zeitschrift zum Innovations-und Technikrecht, InTeR*, 2022, s. 95. 2016/679 sayılı Tüzük’ ün gerekçesinde sağlığa ilişkin veriler hakkında yapılan açıklama için bkz. GDPR, Health Data, Recital 35, <https://gdpr-info.eu/recitals/no-35/>, Erişim Tarihi 24 Mart 2024.

¹⁰ Alman hukukunda sağlık verileri kavramı geniş yorumlanmakta ve sadece hastalıkla ilgili kişisel bilgiler değil, kişinin sağlık durumuna ilişkin olumlu bilgiler de kişisel sağlık verisi olarak kabul edilmektedir. Buna göre kişinin sadece hasta ya da sağlıklı olduğu bilgisi de kişisel sağlık verisidir (Jürgen Kühling/Benedikt Buchner, *Datenschutz-Grundverordnung*,

alındığında bu türden verilerin korunmasının özel koşullara bağlanması, veri mahremiyetinin korunması bakımından oldukça önem arz etmektedir.

İlgili kişinin korunması gereken en hassas bilgilerini içeren cinsel hayatı, bir diğer özel nitelikli kişisel veri türünü oluşturmaktadır. Kişinin cinsel hayatına dair verileri, özel hayatın gizliliğinin önemli bir unsurunu oluşturmaktadır. Kişiler cinsel kimliklerinden dolayı ayrımcılığa uğrayabilmekte, dışlanabilmekte, yalnızlaştırılabilmektedir. Bu durum dikkate alındığında, cinsel hayata ilişkin verilerin, özel nitelikli kişisel veriler olarak kabul edilip korunmasının özel koşullara bağlanması isabetli olmuştur¹¹.

III. ÖZEL NİTELİKLİ KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİ

A. Genel Olarak Kişisel Verilerin İşlenmesi Kavramı

Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesini incelemeye geçmeden önce genel olarak kişisel verilerin işlenmesi kavramının açıklanmasına ihtiyaç vardır. KVKK kapsamında kişisel verilerin işlenmesi, “*kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hale getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem*” olarak açıklanmaktadır (m. 3/e)¹². Hükümün lafzından ve gerekçesinden anlaşıldığı üzere, sınırlayıcı olmayıp örnek niteliğinde olmak üzere kişisel veriler üzerinde gerçekleştirilen işlemler belirtilmiştir. Dolayısıyla söz konusu düzenlemede sayılanlara benzer nitelikte kişisel veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem kişisel verilerin işlenmesi olarak kabul edilebilir. Anılan hüküm çerçevesinde, kişisel verilerin işlenmesinden, bu verilerin elde edilmesi, depolanması ve imha

Bundesdatenschutzgesetz: DS-GVO / BDSG, 3. Auflage, C. H. Beck Verlag, 2020, Art. 4, N. 2).

¹¹ Bulut, s. 112; Eraslan, s. 83.

¹² Benzer bir açıklamaya Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik’te (m. 4/ğ) yer verilmiştir. Buna göre işleme faaliyeti, “*kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan veya herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması devralınması, elde edilebilir hale getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi ifade eder.*”

edilmesi gibi süreçler içerisinde veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem anlaşılmaktadır¹³.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, kişisel verilerin işlenmesini, “*tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla ilk defa elde edilmesiyle başlayan bir süreç ve devamındaki her türlü işleme*” şeklinde ifade etmektedir¹⁴.

2016/679 sayılı Tüzük'te kişisel verilerin işlenmesi faaliyeti, “*otomatik yöntemlerle olsun veya olmasın, kişisel veri ya da kişisel veri setleri üzerinde gerçekleştirilen toplama, kaydetme, düzenleme, yapılandırma, saklama, uyarılma veya değiştirme, elde etme, danışma, kullanma, iletim yoluyla açıklama, yayma veya kullanıma sunma, uyumlaştırma ya da birleştirme, kısıtlama, silme veya imha gibi herhangi bir işlem veya işlem dizisi*” şeklinde ifade edilmiştir.

KVKK'da kişisel verilerin işlenmesi bakımından otomatik işleme ile elle işleme arasında, kanunun uygulanması bakımından bir ayırım yapılmamıştır. Otomatik olan veri işleme faaliyetlerinin tamamı Kanun kapsamına alınmıştır. Burada belirtilen otomatik kavramı, elle tutulan veri dışında teknik destek ile bilgi edinilmesini ifade etmektedir. Bilgisayar, mobil cihaz gibi otomasyon sistemlerinin kullanıldığı her türlü veri işleme kısmen ya da tamamen otomatik yollarla veri işleme sayılmaktadır. Otomatik olmayan yollarla elde edilen veriler ancak bir veri kayıt sisteminin parçası olmak şartıyla Kanun kapsamına alınmıştır¹⁵. KVKK'da veri kayıt sistemi, kişisel verilerin belirli

¹³ Christopher Kuner, *European Data Protection Law, Corporate Compliance and Regulation*, 2. Edition, Oxford University Press, 2007, s. 75; Stewart Room, *Data Protection & Compliance in Context*, BCS Learning & Development, 2007, s. 41; Alaattin Bük, *Bilişim Alanında Kişisel Verilerin Korunması*, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 42; Nilgün Başalp, *Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması*, Yetkin Yayınları, 2004, s. 16, 32 Şeyma Sert, *Kişisel Verilerin Türk Ceza Kanunu Kapsamında Korunması*, Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 37; Küzeci, *Kişisel Verilerin Korunması*, s. 371; Çiğdem Ayözger Öngün, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Özel Düzenlemeler Dahil)*, 2. Bası, Beta Yayınları, 2019, s. 131; Gamze Turan Başara, “Kişisel Veri İşleme Sözleşmesi”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 8(16), 2020, s. s. 63; Eraslan, s. 93.

¹⁴ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması”, <<https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar/KIŞİSEL%20VERİLERİN%20KORUNMASI%20KANUNU%20VE%20UYGULAMASI.pdf>> Erişim Tarihi 25 Mart 2024.

¹⁵ Küzeci, *Kişisel Verilerin Korunması*, s. 371; Sinem Göçmen Uyarer, *Kişisel Verilerin Korunması*, Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 115; Bük, s. 42; Başalp, s. 30-31; Eraslan s. 95; Selen Uncular, *İş İlişkisinde İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması*, Seçkin Yayıncılık, 2014, s. 48; Ayözger Öngün, s. 132; Taştan, s. 46; Turan Başara, s. 63.

kriterlere göre yapılandırılarak işlendiği kayıt sistemi olarak tanımlanmıştır (m. 3/h). İlgili maddenin gerekçesinde veri kayıt sistemlerinin elektronik ya da fiziki ortamda tutulabileceğine, bu kapsamda ad-soyad, kimlik numarası gibi sınıflandırmalar yapılabileceğine işaret edilmiştir. Örneğin bir hastanede yeni doğan bebeğin elle tutulan doğum bilgileri; doğum tarihi ve saati, boy, kilo ve sağlık durumları gibi belirli kriterlere göre yapılandırılarak işlenen verilerden oluşmaktadır. Bu durumda otomatik olmayan yolla işleme söz konusu ise de, veri kayıt sistemi olduğundan, işleme, KVKK kapsamında değerlendirilir. Ancak bir kimseye ait telefon numarasının boş bir kağıda yazılması, ortada bir veri kayıt sistemi bulunmadığından Kanun kapsamında veri işleme olarak nitelendirilemez¹⁶.

Kişisel verilerin KVKK'da örnek niteliğinde sayılan işleme türleri arasında kişisel verilerin elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması yer almaktadır.

Kişisel veri, yasal ya da yasal olmayan yollarla veri işleyen hakimiyet alanına geçtiği anda elde edilmiş olur. Kişisel verilerin kaydedilmesi ise, veri işleyen tarafından elektronik ya da yazılı araçlarla, ilgili kişiye ait kişisel verinin koruma altına alınmasıyla gerçekleşir.

Kişisel verilerin depolanması, toplanan kişisel verilerin, CD, taşıyıcı bellek gibi veri taşıma aygıtları ile koruma altına alınması anlamına gelir. Örneğin bir kişiye ait sağlık verilerinin bilgisayar ortamında tutulması, veri depolama faaliyeti niteliğindedir. Kişisel verilerin muhafaza edilmesi ise, elde edilen ve kaydedilen verilerin, bir telefon uygulaması ya da bir defter gibi belirli ortamlarda saklanması anlamına gelir¹⁷.

Kişisel verilerin değiştirilmesi, bir kişisel verinin içeriği, niteliği ya da niceliğinde değişiklik yapılması anlamına gelirken, kişisel verilerin yeniden düzenlenmesi, ilgili kişinin kişisel verisinin, kişisel veri niteliğini kaybetmeksizin içeriği, niteliği ya da niceliğinde değişiklik yapılmasını ifade eder¹⁸.

Kişisel verilerin açıklanması, ilgili kişiye ait kişisel verilerin basın, yayın organlarıyla ya da sosyal medya gibi araçlarla yazılı veya sözlü olarak başka

¹⁶ Bük, s. 42; Başalp, s. 33; Göçmen Uyarer, s. 115; Eraslan, s. 95; Taştan, s. 47.

¹⁷ Voigt/von dem Bussche, s. 10; Eraslan, s. 96.

¹⁸ Eraslan, s. 96.

kişilere duyurulması anlamına gelir.

Kişisel verilerin aktarılması, kişisel verilerin buldukları ortam, kişi ya da yerden başka bir ortama, kişiye ya da yere gönderilmesi anlamına gelir. Kişisel verilerin devralınması ise, bir kişi ya da kurum hakimiyetinde bulunan kişisel verinin yazılı ya da sözlü olarak yapılacak bir anlaşmayla başka bir kişi veya kurum tarafından ele geçirilmesini ifade eder¹⁹.

B. Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenme Koşulları

Özel nitelikli kişisel verilerin korunması ve işlenmesinin özel düzenlemelere konu edilmesinin temel amacı, insan onurunun korunması ve kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkının güvence altına alınmasıdır. Özel nitelikli kişisel verilerin hassas içerikleri dikkate alındığında, bu verilerin işlenmesi halinde ortaya çıkabilecek maddi ve manevi zararlar karşısında etkin bir yasal koruma mekanizmasının oluşturulması, bu türden verilerin işlenmesinde bir takım önlemlerin alınmasını gerektirmektedir.

KVKK'nın 6. maddesi uyarınca özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi kural olarak yasaktır. Söz konusu hükmün değişiklikten önceki halinde, bu genel kuralın ardından, özel nitelikli kişisel verilerin ancak ilgilinin açık rızası varsa ve KVKK tarafından belirtilen önlemler alınmışsa işlenebileceği ifade edilmişti. Anılan maddede yapılan değişiklikte, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinin yasak olduğu kuralı muhafaza edilmiştir. Hükmün devamında ise, hukuki işleme sebepleri, güncel içtihatlar ve GDPR ışığında yeniden düzenlenmiştir. Hükümde sınırlı olarak sayılan sebeplerden birinin varlığı halinde özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinin mümkün olduğu öngörülmüştür. Kanun koyucu değişiklikten önceki durumdan farklı olarak, açık rıza ve diğer işleme sebepleri arasında hiyerarşik açıdan herhangi bir fark gözetmeksizin özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi sebeplerini düzenlemiştir. Buna göre, özel nitelikli kişisel veriler bakımından hukuki işleme sebepleri; açık rıza, kanunlarda açıkça öngörülmeye, fiili imkansızlık, alenileştirme, bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için zorunluluk, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler ya da yetkili kurum kuruluşlar tarafından işleme, istihdam, iş sağlığı ve güvenliği, iş ve sosyal güvenlik veya sosyal hizmetler ve sosyal yardım alanlarındaki yükümlülüklerin yerine getirilmesi için işleme, siyasi, felsefi, dini veya sendikalarla kurulan vakıf, dernek veya diğer kar amacı gütmeyen kuruluş ya da oluşumlara ilişkin

¹⁹ Eraslan, s. 98.

özel işleme olarak sayılmıştır.

1. Açık Rıza

KVKK’da ilgili kişinin açık rızası, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine imkan tanıyan bir hukuki işleme sebebi olarak öngörülmüştür. Örneğin bir iş yerinde çalışanların biyometrik ve genetik verilerinin kayıt altına alınması şeklinde gerçekleşen işleme faaliyeti kural olarak yasakken, ilgili kişinin açık rızasının alınması işleme yasağını ortadan kaldıran bir hukuka uygunluk nedeni olacaktır.

KVKK’nın tanımlar başlıklı 3. maddesine göre açık rıza, “belirli bir konuya ilişkin bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rıza” anlamına gelir. Kanun’un gerekçesinde açık rızanın 95/46 sayılı Direktif esas alınarak tanımlandığı ifade edilmiştir. Buna göre, açık rızanın, ilgili kişinin, kendisiyle ilgili veri işlenmesine özgürce, konuyla ilgili yeterli bilgi sahibi olarak, tereddüde yer bırakmayacak açıklıkta ve sadece o işlemle sınırlı olarak verdiği onay beyanı şeklinde anlaşılması gerektiği belirtilmiştir. Bu tanımdan hareketle açık rızanın unsurları, özgür iradeyle açıklanmış olma, bilgilendirmeye dayanma, tereddüde mahal vermeyecek nitelikte olma, belirli konuya ilişkin olma şeklinde sıralanabilir.

Kanun’un gerekçesinde ifade edilen tereddüde mahal vermeyecek açıklıkta bir rızadan söz edilebilmesi için, ilgili kişinin söz konusu verinin işlenmesi konusundaki arzusunu, herhangi bir belirsizlik olmaksızın ortaya koyan bir rıza açıklamasına ihtiyaç vardır. Başka bir ifadeyle, rızanın açık olması, ilgili kişinin, verilerinin işlenmesine rızasını olduğu hususunda hiçbir şüphe bulunmaması anlamına gelir. Belirtmek gerekir ki, burada susma rıza anlamına gelmeyecektir²⁰. Açık rıza, yazılı olarak açıklanabileceği gibi, sözlü olarak ya da makul şekilde anlaşılabilir bir eylemle de açıklanabilir²¹. Ancak rızanın yazılı olarak verilmesinin, ispat külfeti bakımından daha güvenilir bir yol olduğu söylenebilir.

²⁰ Nafiye Yücedağ, “Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 75(2), 2017, s. 775; Yıldırım Keser, “Tüketicinin Kişisel Verisinin İşlenmesinde Açık Rıza”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 28(3), 2020, s. 1208; Cihan Avcı Braun, “Kişisel Verilerin İşlenmesinde Rıza”, *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(1), 2018, s. 19.

²¹ Küzeci, *Kişisel Verilerin Korunması*, s. 251; Taştan, s. 161-162; Başalp, s. 44; Yiğit, s. 57-58; Gürler, s. 47; Eraslan, s. 144; Braun, s. 20; Room, s. 123.

Açık rızanın özgürce verildiğinden söz edilebilmesi için, ilgili kişinin bir başkasının zorlama ya da baskısı olmaksızın rızasını açıklanmış olması gerekir. Özellikle taraflardan birinin sosyal ya da ekonomik açıdan güçsüz olduğu durumlarda, rızanın özgürce verilip verilmediği somut olayın koşullarına göre değerlendirilmelidir²². Rızanın özgür iradeyle verilmesi koşulunu destekleyen bir diğer kural, bağlantı yasağıdır. Bu yasağınca veri sorumlusu bir hizmeti sunmayı ilgili kişinin veri işlemeye rıza açıklaması şartına tabi tutuyorsa, bu şekilde verilmek zorunda kalınan rıza, özgür iradeyle verilmiş sayılmayacağından geçersiz olur²³.

KVKK kapsamında geçerli bir rızadan söz edilebilmesi için gerekli olan bir diğer unsur, ilgili kişinin verisinin işlenmesine rızasını açıklamadan önce, veri işlemenin amaçları hakkında bilgilendirilmiş olmasıdır²⁴. Bu unsur, veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğüne karşılık gelmektedir. Buna göre, veri sorumlusu, verisi işlenecek kişiyi, kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği, işlenen kişisel verilerin kimlere hangi amaçla aktarılabilceği, kişisel veri toplamanın yöntemi ve hukuki sebebi hakkında net ve ayrıntılı olarak bilgilendirmekle yükümlüdür²⁵.

Geçerli bir açık rıza açıklamasının bir diğer koşulu, rızanın belirli bir konuya ilişkin olarak alınmış olmasıdır. Başka bir ifadeyle, bir dizi işleme faaliyeti için verilen rıza geçerli değildir. Rızanın belirli bir konuya ilişkin alınmış olması, veri sorumlusunun ilgilinin rıza gösterdiği işleme amacından

²² Yiğit, s. 51; Gürler, s. 48; Eraslan, s. 145; Özer Deniz, s. 362; Mesut Serdar Çekin, *Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, 3. Bası, On İki Levha Yayınları, 2020, s. 91; Öztürkler, s. 94; Keser, s. 1198; Braun, s. 21; Room, s. 123; Voigt/von dem Bussche, s. 95-96; Wolfgang Däubler, *Gläserne Belegschaften das Handbuch zum Beschäftigtendatenschutz*, 8. Auflage, Bund Verlag, 2019, N. 153.

²³ Yiğit, s. 56; Çekin, s. 92 vd.; Däubler, N. 156. Kişisel Verileri Koruma Kurulu bir kararında, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin onayın iş sözleşmesinde yer alması, ret halinde işe başlama şansını da ortadan kaldırdığından bu şekilde açık rıza alınmasının hukuka aykırı olduğunu ifade etmiştir (16.12.2021 tarih ve 2021/1258 sayılı karar, <www.kvkk.gov.tr> Erişim Tarihi 2 Nisan 2024).

²⁴ Room, s. 123; Däubler, N. 139; Voigt/von dem Bussche, s. 96; Braun, s. 234; Yiğit, s. 50; Gürler, s. 47; Keser, 1193; Eraslan, s. 145; Özer Deniz, s. 362; Öztürkler, s. 94.

²⁵ Eraslan, s. 146; Keser, s. 1194. Veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğü, "Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uygulanacak Usul ve Esaslar Tebliği"nde (m.5) ayrıntılı olarak düzenlenmiştir <<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/03/20180310-5.html>> Erişim Tarihi 10 Mart 2019.

başka amaçlar için verilen rızaya dayanamayacağı sonucunu doğurmaktadır²⁶. Aynı şekilde rızanın belirli kişisel verilerin işlenmesine yönelik olması gerekir. Yani açıklanan rızanın hangi kişisel verilerin işlenmesine yönelik olduğu belirli olmalıdır²⁷.

İlgili kişinin açık rızasını, veri işleme anından önce açıklamış olması gerekir. İlgilinin açıkladığı rızayı geri alıp alamayacağı konusunda KVKK'da açık bir düzenleme bulunmamaktaysa da, özel nitelikli verilerin hassas niteliği gereği, ilgili kişinin rıza beyanını, her zaman geri alabileceği ifade edilmektedir²⁸.

2. Kanunlarda Açıkça Öngörülme

KVKK'nın 6. maddesinin değişiklikten önceki halinde sağlık ve cinsel hayata dair veriler dışındaki özel nitelikli verilerin kanunlarda açıkça öngörülmesi halinde açık rıza aranmaksızın işlenebileceği ifade edilmekteydi. Hükümde yapılan değişiklikte birlikte kanunlarda öngörülme hukuki işleme sebebine, "açıkça" ibaresi eklenerek genel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi koşullarını düzenleyen 5. maddeyle uyumlu hale getirilmiştir. Kanun'da genel nitelikli kişisel veriler bakımından kanunda açıkça öngörülme aranmışken, özel nitelikli kişisel veriler bakımından açıkça ifadesine yer verilmemiş olması, hassas verilerin daha güçlü koruması ilkesiyle çelişmekteydi. Dolayısıyla özel nitelikli kişisel verilerin diğer verilerden daha sıkı bir koruma rejimine tabi olması ihtiyacı dikkate alınarak, bu verilerin açık rıza aranmaksızın işlenebilmesinin kanunda açıkça öngörülmesi koşuluyla mümkün olacağı düzenlenmesi isabetli bir değişiklik olmuştur.

Anılan hükümde yapılan bir diğer önemli değişiklik, sağlık ve cinsel hayat dışındaki kişisel verilere ilişkin sınırlamanın kaldırılmış olmasıdır. Böylece kanunda açıkça öngörülmesi, sağlık ve cinsel hayata ilişkin veriler

²⁶ Room, s. 123; Voigt/von dem Bussche, s. 96; Braun, s. 23; Küzeci, Kişisel Verilerin Korunması, s. 234; Eraslan, s. 149; Gürler, s. 48; Keser, s. 1191 vd.; Öztürkler, s. 94.

²⁷ Yiğit, s. 50; Heinrich Amadeus Wolff/Stephan Brink, Beckscher Online-Kommentar, Datenschutzrecht, 39. Edition, 2021, Art. 26, N. 46a.

²⁸ Taştan, s. 165; Yiğit, s. 61; Çekin, s. 98; Eraslan, s. 151; Braun, s. 17; Voigt/von dem Bussche, s. 97; Däubler, N. 170. Kişisel sağlık verilerinin işlenmesine ilişkin yönetmelikte (Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesi ve Mahremiyetinin Sağlanması Hakkında Yönetmelik, m. 7/ III) ve elektronik haberleşme sektöründeki kişisel verilerin işlenmesine dair yönetmelikte (Elektronik Haberleşme Sektöründeki Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik, m. 8/V, 11/II), rıza beyanının her zaman geri alınabileceği düzenlenmiştir.

bakımından da veri işlemenin hukuki sebebini oluşturmaktadır²⁹.

Kanunda açıkça öngörülme koşulunun gerçekleşmiş olmasından söz edebilmek için, kanunda yalnızca özel nitelikli kişisel verilerin işlenebileceğinin yazılmış olması yeterli olmayıp, “*açık rıza aranmaksızın veri işlenebileceği*” hususunun açıkça düzenlenmiş olması gerekmektedir. Aksi takdirde kanunlarda yalnızca verilerin işlenebileceğinin açıkça düzenlenmiş olması, özel nitelikli kişisel verilerin özel bir koruma rejimine tabi olması ilkesiyle bağdaşmayacaktır.

Genel nitelikli kişisel verilerin işleme şartlarının düzenlendiği KVKK'nın 5. maddesinin gerekçesinde kişisel verilerin işlenmesine ilişkin olarak kanunlarda açıkça öngörülen hallere, kolluk tarafından bir suç soruşturması nedeniyle, 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu'nun 5. maddesi uyarınca şüphelilerin parmak izlerinin alınması, 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu uyarınca Adalet bakanlığının kişilerin ceza mahkumiyetine ilişkin verilerin işlenmesi örnek gösterilmiştir. Bu örneklerin dışında da çeşitli kanunlarda özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine açıkça izin veren yasal düzenlemeler mevcuttur. Örneğin, 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu'nun 40. maddesinde yolculara ait özel nitelikli kişisel veri niteliğinde olabilecek verilerin açık rıza aranmaksızın havayolu işletmeleri ya da kurum tarafından üçüncü ülkelerle paylaşılabilmesi, bir veri işleme şekli olan aktarma yoluyla kişisel verilerin işlenebileceği belirtilmiştir.

Yine 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 41. maddesinde, biyometrik verilerin ve 1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanunu ile söz konusu Kanun kapsamında bahsedilen yerlerde konaklayanların kimlik bilgilerinden kalış sürelerine varana kadar birçok özel nitelikli kişisel verilerinin açık rıza aranmaksızın işlenebileceği açıkça öngörülmüştür.

3. Fiili İmkansızlık

KVKK'da yapılan değişiklikle birlikte, fiili imkansızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan ya da rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin, kendisinin ya da bir başkasının hayatının veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması halinde, kişinin özel nitelikli

²⁹ Kanun değişikliğinden önce de sağlık ve cinsel hayata ilişkin verilerin işlenebileceğini öngören yasal düzenlemelere rastlamak mümkündür. Örneğin 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 126/II. maddesinde çalışanların, hastalıkları konusunda işverene bilgi vermekle yükümlü olduğu ifade edilmiştir. Çalışanların hastalıklarına dair bilgiler sağlığa dair özel nitelikli veri niteliğindedir.

kişisel verilerinin açık rıza aranmaksızın işlenebileceği kuralına yer verilmiştir. Benzer hüküm, Kanun'un genel nitelikli kişisel verilerin işlenme koşullarını düzenleyen 5. maddesinde de mevcuttur.

Anılan hükümden anlaşıldığı üzere, bu koşulun gerçekleşmiş kabul edilmesi için, fiili imkansızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak bir durumda bulunan ya da rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan bir kişi olması ve kişinin kendisi ya da bir başkasının hayatının veya beden bütünlüğünün korunması için kişisel veri işlemenin zorunlu olması gerekir. Örneğin, geçirdiği epilepsi krizi nedeniyle bilinç kaybına uğradığı için rızasını açıklayamayacak durumda olan veya akıl hastası olduğu için rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin hayatının veya beden bütünlüğünün korunması için kullandığı ilaç bilgisi, hastalık bilgisi gibi özel nitelikli kişisel verisi fiili imkansızlık hukuki işleme sebebine dayanılarak işlenebilecektir. Kanun koyucu anılan düzenlemeyle hayat ve beden bütünlüğünün korunması hakkı ile kişisel verilerin korunması hakkı karşı karşıya geldiğinde daha üstün olan hayat ve beden bütünlüğünün korunması hakkına ağırlık vermiş ve özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine olanak tanımıştır.

Kişilik hakkı kapsamında değerlendirilen kişisel veriler hakkındaki bu hüküm, kişilik hakkına müdahalenin, kişinin üstün nitelikte özel yararının varlığı halinde hukuka uygun olacağını düzenleyen Türk Medeni Kanunu'nun 24. maddesiyle de uyumludur.

4. Alenileştirme

KVKK'da bir genel nitelikli kişisel veri, ilgili kişinin kendisi tarafında alenileştirilmişse, artık bu verinin, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın işlenebileceği öngörülmüştür. Kanunda yapılan değişiklikte, genel nitelikli kişisel veriler bakımından öngörülen bu hukuki işleme sebebine, özel nitelikli kişisel veriler bakımından da yer verilmiştir. Kişisel verilerin korunmasının, özel hayatın gizliliğinin korunması esasına dayandığı göz önüne alındığında, hukuka uygun olarak alenileşen kişisel verilerin gizli kalması konusunda veri sahibinin artık makul bir beklentisinin varlığından söz edilemeyecektir³⁰.

Kanunda alenileştirme kavramına ilişkin herhangi bir tanıma yer verilmemiştir. Kurum tarafından hazırlanan “Madde Gerekeşi ile Kişisel

³⁰ Muammer Ketizmen/Ashıhan Kart, “Kişisel Verinin İlgili Kişinin Kendisi Tarafından Alenileştirilmesi ve Amaca Uygunluk”, *Lexpera Blog*, 14.12.2020, <<https://blog.lexpera.com.tr/kisisel-verinin-ilgili-kisinin-kendisi-tarafından-alenileştirilmesi-ve-amaca-uygunluk/>> Erişim Tarihi 8 Temmuz 2024.

Verilerin Korunması Kanunu (Bilgi Notu) ve Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Terimler Sözlüğü” adlı dokümanda alenileştirme kavramı, kişisel verilerin ilgili kişi tarafından bilerek ve isteyerek herhangi bir şekilde açıklanması olarak tanımlanmıştır³¹.

Kanun koyucu, KVKK'nın 6. maddesinde hassas verilerin daha güçlü koruması ilkesiyle uyumlu olacak şekilde, “alenileştirme iradesine uygun olarak” ifadesine yer vermiştir. Esasında bu koşul, kişisel verilerin işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olmasını öngören ilkeyi de desteklemektedir³². Kurul, ilgili kişi tarafından alenileştirilmiş genel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde alenileştirme amacıyla uygunluk konusunu özellikle değerlendirdiği 27.01.2020 tarihli ve 2020/67 no.lu kararında³³ ilgili kişinin kendisi tarafından internet ortamında alenileştirilen iletişim bilgilerinin yalnızca veri sahibinin kişisel verisini alenileştirme amacıyla uyumlu şekilde işlenebileceğini, dolayısıyla bu amaca uygun olmayan reklam faaliyetleri için kişinin iletişim bilgilerini içeren kişisel verilerinin işlenmesinin hukuka aykırı olacağını ifade etmiştir. Karardan anlaşıldığı üzere, Kurul bir kişisel verinin ancak veri sahibinin alenileştirme amacına uygun olarak rıza aranmaksızın işlenebileceğini kabul etmektedir. Şu halde her somut olayın özelliklerine göre alenileştirme iradesinin tespiti ve buna uygun bir işlem yapılması gerekmektedir.

Belirtmek gerekir ki, burada ifade edilen alenileştirme, ancak hukuka uygun olarak gerçekleştirilmesi halinde, özel nitelikli kişisel verilerin bu hukuki işleme sebebine dayalı olarak işlenmesi mümkün olacaktır³⁴.

5. Sır Saklama Yükümlülüğü Altında Bulunan Kişiler ya da Yetkili Kurum ve Kuruluşlar Tarafından İşleme

Sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişi ya da yetkili kurum ve kuruluşça, kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi ile sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla özel nitelikli kişisel verilerin işlenebilmesine olanak tanıyan kurala, KVKK'nın 6. maddesinin yeni halinde

³¹ <<https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/062384e3-d18c-4c38-b108-3a7a2a28e849.pdf>> Erişim Tarihi 8 Nisan 2024, s. 104.

³² Küzeci, Kişisel Verilerin Korunması, s. 346; Eraslan, s. 288.

³³ <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6718/2020-67>> Erişim Tarihi 8 Nisan 2024.

³⁴ Mehmet Bedii Kaya, KVKK Reformu: 2024 Değişiklikleri (Dijital Baskı), <<https://mbkaya.com/hukuk/kvkk-reformu.pdf>> Erişim Tarihi 8 Nisan 2024, s.16.

de yer verilmiştir. Söz konusu hükmün lafzından ve amacından hareketle bu istisnaya dayalı olarak, tüm özel nitelikli kişisel verilerin değil, yalnızca sağlık verilerinin işlenmesine olanak tanındığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Hükmün gerekçesinde, Sağlık Bakanlığı ile her türlü sağlık kuruluşunun ve Sosyal Güvenlik Kurumunun hükmünde belirtilen amaçlarla tuttukları verilerin bu kapsamda değerlendirileceği ifade edilmiştir.

Kanunda çeşitli meslek gruplarına ve kuruluşlara, vâkıf oldukları sırları koruma yükümlülüğü yüklenmiştir. Bunlardan biri KVKK'da veri sorumlusu ve veri işleyen için öngörülmüştür. KVKK'nın 12. maddesinde veri sorumluları ile veri işleyen kişilere, öğrendikleri kişisel verileri kanun hükümlerine aykırı olarak başkasına açıklayamayacakları ve işleme amacı dışında kullanamayacakları yönünde bir sır saklama yükümlülüğü yüklenmiştir. Yine mevzuatımızda hekim, avukat, noter gibi meslek gruplarının sır saklama yükümlülüğüne yer verilmiştir.

KVKK kapsamında sağlık ve cinsel hayata ilişkin özel nitelikli kişisel verilerin ilgilinin açık rızası olmaksızın işlenebilmesine işleme amaçları bakımından sınırlama getirilmiştir. Buna göre, bu tür verilerin sadece sır saklama yükümlülüğü bulunan kişi ya da kuruluşlarca işlenebilmesi yeterli görülmemiş, ayrıca bu verilerin belirli amaçlarla işlenmesine izin verilmiştir. Bu amaçlar, kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi ile sağlık hizmetleri ile finansmanının yönetimi ve planlanması olarak düzenlenmiştir.

Kamu sağlığının korunması amacıyla yapılabilecek ve veri işlemeyi gerektirecek faaliyetler, salgın hastalıkları önlemek, besinlerin ve suyun insan sağlığına zararlı hale gelmesini önlemek, kamunun genel sağlık durumunu takip etmek, doğal afetlere karşı harekete geçmek, tıbbi teşhis ve tedavilerin kalitesini, erişilebilirliğini artırmak, çeşitli araştırmalar yapmak suretiyle sağlık sorunlarının oluşmasını önlemek, sağlık politikaları geliştirmek şeklinde gerçekleştirilebilir³⁵. Örneğin bir bölgede yaşayan çocukların kızamık aşısı olup olmadığını tespit etmek amacıyla, bölgede yaşayan çocukların tıbbi geçmişlerine dair sorular sorulması ve bunların kayıt altına alınması halinde sağlığa dair özel nitelikli kişisel verilerin açık rıza olmaksızın işlenmesi söz konusu olacaktır.

Koruyucu hekimlik amacıyla yapılan ve kişisel veri işlemeyi gerektirecek

³⁵ Eraslan, s. 207.

faaliyetlere örnek olarak, herhangi bir hastalığın ortaya çıkmasını engellemek için alınan önlemler, bir bulaşıcı hastalığın yayılmasını engellemek için alınan önlemler, hastalığın erken aşamada teşhisi için alınan önlemler sayılabilir³⁶.

Sağlık hizmetleri ile finansmanın yönetimi ve planlanması kapsamında, herkesin sağlık durumunun takip edilebilmesi ve sağlık hizmetlerinin daha etkin ve hızlı bir şekilde yürütülebilmesi amacıyla, Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşlarınca kurulan kayıt ve bildirim sistemlerin kullanılması vasıtasıyla kişisel veriler, sağlık hizmeti sunan kurum ve kuruluşlarca kayıt altında tutulmaktadır.

6. Bir Hakkın Tesisi, Kullanılması ve Korunması İçin Veri İşlemenin Zorunlu Olması

Bir hakkın tesisi, kullanılması ya da korunması için veri işlemenin zorunlu olması, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde yeni bir hukuki işleme sebebi olarak düzenlenmiştir. Böylece özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi, genel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi koşullarını düzenleyen 5. maddeyle uyumlu hale gelmiştir.

Kanun'da yapılan değişiklikle özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bakımından getirilen en önemli hukuki işleme sebebi, bir hakkın tesisi, kullanılması ya da korunması için zorunlu olması durumudur. Kanun'un lafzı ve KVKK'nın genel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bakımından benzer kurala yer verilen 5. maddesinin gerekçesinde tesis edilecek, kullanılacak ya da korunacak hakkın niteliği ya da kaynağına ilişkin bir ayırım yapılmadığı anlaşılmaktadır³⁷. Kurum tarafından hazırlana rehberde, bir şirketin kendi çalışanı tarafından açılan davada ispat için kişisel verileri kullanması, kısıtlı kişinin haklarının korunması amacıyla yasal temsilcinin kısıtlıya ait mali bilgileri muhafaza etmesi, bu veri işleme şartı kapsamında değerlendirilmiştir³⁸.

Söz konusu değişiklik, uygulamada tartışmalı olan ve çözüm bekleyen meselelere de çözüm sunmaktadır. Örneğin bir doktora karşı açılan malpraktis davasında kendisini savunabilmesi için mahkemeye delil sunması ya da zamanaşımı süresi içinde ilgili belge ve kayıtları saklaması, bu değişiklikten

³⁶ Eraslan, s. 209.

³⁷ Murat Volkan Dülger, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, 3. Bası, Hukuk Akademisi Yayıncılık, 2020, s. 411-412.

³⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurulu, *Kişisel Verilerin İşlenme Şartları*, s. 11, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4190/Kisisel-Verilerin-Islenme-Sartlari>, E.T.: 07.07.2024.

önce hukuka aykırı olarak kabul edilirken³⁹, yapılan değişiklikle birlikte hakkaniyetli bir çözüm benimsenmiş ve hukuka uygun hale gelmiştir⁴⁰. Yine örneğin sağlık sektöründe iş yapan işverenin, işçisi tarafından kendisine karşı açılan işe iade davasında işçinin bulaşıcı hastalığına dair bilgiyi fesih nedeni olarak paylaşması, değişikliktan önce hukuka aykırı iken, değişiklikten sonra hukuka uygun kabul edilebilecektir.

7. İstihdam, İş Sağlığı ve Güvenliği, İş ve Sosyal Güvenlik veya Sosyal Hizmetler ile Sosyal Yardım Alanlarındaki Hukuki Yükümlülüklerin Yerine Getirilmesi İçin İşleme

İstihdam, iş sağlığı ve güvenliği, iş ve sosyal güvenlik veya sosyal hizmetler ile sosyal yardım alanındaki hukuki yükümlülüklerin yerine getirilmesi için zorunlu olma, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi için yeni bir hukuki işleme sebebi olarak düzenlenmiştir. Kanun koyucu özel nitelikli olmayan kişisel verilerin işlenmesinde geçerli olan “*veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması*” hukuki sebebini, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bakımından daha dar ve sınırları belirli olacak şekilde düzenlemiştir. Özel nitelikli kişisel veriler için bu hukuki yükümlülüğün, istihdam, iş sağlığı ve güvenliği, iş ve sosyal güvenlik veya sosyal hizmetler ile sosyal yardım alanından kaynaklanmasıyla sınırlı tutulmuştur.

KVKK'nın 6. maddesinde yapılan değişiklikle öngörülen bu hukuki işleme sebebine dayanılarak gerçekleştirilecek veri işlemeye örnek olarak, istihdam ilişkisinin kurulması ve devamında işçinin istihdam edildiği alanda çalışma yeterliliğinin denetlenmesi yükümlülüğü kapsamında sağlık verilerinin işlenmesi⁴¹, işçinin özlük dosyasını hazırlama yükümlülüğü kapsamında adli sicil kaydı, kan grubu gibi verilerinin işveren tarafından işlenmesi, iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması yükümlülüğü kapsamında çalışanların hastalık bilgilerinin işlenmesi gösterilebilir.

³⁹ Ömer Ekmekçi/Nafiye Yücedağ/Elif Beyza Akkanat-Öztürk/ Şehriban İpek Aşıkoğlu, “Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 659 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ile 6698 Sayılı Kanun'da Yapılan Değişiklikler”, *Lexpera Blog*, 02.03.2024, <https://blog.lexpera.com.tr/cmkk-659-6698-degisiklikler/> Erişim Tarihi 23 Mart 2024.

⁴⁰ Kaya, s. 17.

⁴¹ Özer Deniz, s. 367; Kaya, s. 18; Ekmekçi/Yücedağ/Akkanat-Öztürk/Aşıkoğlu, *Lexpera Blog*, 02.03.2024, <<https://blog.lexpera.com.tr/cmkk-659-6698-degisiklikler/>> Erişim Tarihi 23.03.2024.

8. Siyasi, Felsefi, Dini veya Sendikal Amaçlarla Kurulan Vakıf, Dernek veya Diğer Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluş ya da Oluşumlara İlişkin Özel İşleme Sebebi

KVKK'nın 6/g maddesi uyarınca siyasi, felsefi, dini ya da sendikal amaçlarla kurulan vakıf, dernek veya diğer kâr amacı gütmeyen kuruluş ya da oluşumların, tabi oldukları mevzuata ve amaçlarına uygun olmak, faaliyet alanlarıyla sınırlı olmak ve üçüncü kişilere açıklanmamak kaydıyla; mevcut veya eski üyelerine ve mensuplarına ya da bu kuruluş ve oluşumlarla düzenli olarak temas halinde olan kişilere yönelik kişisel verilerin işlenmesi, yeni bir hukuki işleme sebebi olarak öngörülmüştür. Söz konusu hükümle birlikte, siyasi, felsefi, dini ya da sendikal amaçlarla kurulan vakıf, dernek veya diğer kâr amacı gütmeyen oluşumlar tarafından, özel nitelikli bazı kişisel verilerin işlenebilmesine olanak tanınmıştır.

Anılan hüküm kapsamında gerçekleşecek bir veri işleme faaliyeti, belirli koşulların varlığı halinde hukuka uygun olacaktır. Bu koşullar, hükümde belirtilen kuruluş ya da oluşumların, kuruluş amaçlarına ve tabi oldukları mevzuata uygun hareket etmeleri, faaliyet alanlarıyla sınırlı olarak kişisel verileri işlemeleri ve bu verilerin üçüncü kişilere açıklanamamaları⁴² şeklinde ifade edilebilir. Örneğin bir sendika, kuruluş amacına uygun ve kendi faaliyet alanıyla sınırlı olarak sendika üyeliğiyle ilgili kişisel verileri işleyebilir. Buna karşın, üyelerin, sağlık ve cinsel hayatına ya da din ve mezhebine yönelik kişisel verileri, sendikanın faaliyet alanıyla ve amacıyla ilgili olmaması nedeniyle işleyemeyecektir.

Söz konusu yeni hukuki işleme sebebiyle birlikte bazı sivil toplum kuruluşlarına mevcut üyeleri, eski üyeleri ve düzenli temasta buldukları kişileri (bağışçı, insani yardım destekçisi gibi) de kapsayacak şekilde geniş bir alanda veri işleme faaliyeti gerçekleştirme olanağı tanınarak bu kişilere ait kişisel verileri işlemeye bir hukuki dayanak oluşturulmuştur⁴³.

9. Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Aranılan Genel Koşul: Kişisel Verileri Koruma Kurulu Tarafından Belirlenen Yeterli Önlemlerin Alınması

KVKK'nın 6/IV. maddesinde yer alan özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde, Kişisel Verileri Koruma Kurulu tarafından belirlenen yeterli önlemlerin alınması şartına, hükmün yeni halinde de yer verilmiştir. Kişisel

⁴² KVKK'da yapılan değişiklikte dahili veri işleme esası kabul edilmiş ve özel nitelikli kişisel verilerin üçüncü kişilere aktarılmaması koşulu getirilmiştir (Kaya, s. 22).

⁴³ Kaya, s. 22.

Verileri Koruma Kurulu, 31.01.2018 tarih ve 2018/10 sayılı Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sorumlularınca Alınması Gereken Yeterli Önlemler kararıyla bu önlemleri tespit etmiştir. Söz konusu önlemler; özel nitelikli kişisel veriler için güvenlik politikalarının geliştirilmesi, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi süreçlerinde çalışanların yetki, denetim ve görevlerine ilişkin önlemlerin belirlenmesi, elektronik ve fiziksel ortamda işlenen özel nitelikli kişisel verilere ilişkin ortam güvenliğinin sağlanması, özel nitelikli kişisel verilerin aktarılmasına ilişkin özel önlemlerin belirlenmesi ve teknik, idari tedbirler olarak belirlenmiştir⁴⁴.

Özel nitelikli kişisel veriler için güvenlik politikalarının belirlenmesi kapsamında, özel nitelikli kişisel verileri işleyen kurum ve kuruluşlar, özel nitelikli kişisel verilerin güvenliğine yönelik sistemli, kuralları belli, sürdürülebilir ve özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine dair ilkelere uygun politika ve prosedürler geliştirecektir⁴⁵. Bu politika ve prosedürlerin işlerliği düzenli olarak denetlenmeli ve gerektiğinde ihtiyaca uygun olarak güncellenmelidir⁴⁶.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu tarafından yayımlanan karar doğrultusunda özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi süreçlerinde çalışanların yetki, denetim ve görevlerine ilişkin önlemlerin belirlenmesi kapsamında, özel nitelikli kişisel veri güvenliği konusunda çalışanlara düzenli eğitimler verilmesi⁴⁷, çalışanlarla veri sorumluları arasında yasal sorumlulukların açıkça belirlendiği gizlilik sözleşmesi yapılması⁴⁸, verilere erişim yetkisine sahip kullanıcıların yetki kapsamalarının ve sürelerinin, anlaşılabilir ve açıklayıcı bir şekilde tanımlanması⁴⁹, çalışanların sınırlı olan bu yetkilerinin devam edip

⁴⁴ Yiğit, s. 47-48; Eraslan, s. 161.

⁴⁵ Eraslan, s. 163.

⁴⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, *Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler)*, 2018, <https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar/veri_guvenligi_rehberi.pdf>, Erişim Tarihi 25 Mart 2024; Room, s. 73; Paul B. Lambert, *Understanding The New European Data Protection Rules*, CRC Press, 2018, s. 295.

⁴⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, *Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler)*, <https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar/veri_guvenligi_rehberi.pdf> Erişim Tarihi 25 Mart 2024; Room, 74; Lambert, s. 295; Eraslan, s. 164.

⁴⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, *Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler)*, <https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar/veri_guvenligi_rehberi.pdf> Erişim Tarihi 25 Mart 2024; Eraslan, s. 165.

⁴⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu yayımladığı rehberde bu konuda şu ifadeye yer vermiştir: “... Ayrıca kişisel veri içeren ortamlara erişim hakkı verilirken veya

etmediğinin periyodik olarak kontrol edilmesi, çalışanlardan, görevleri sona eren ya da veri işleme yetkisine sahip olmayacağı bir göreve atananların bu alandaki yetkilerinin kaldırılması ve veri sorumlusu tarafından kendisine tahsis edilen envanterin iadesinin sağlanması⁵⁰ şeklinde tedbirler yer almaktadır.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu, elektronik ortamda işlenen özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde, veri sorumluları tarafından alınacak önlemleri, verilerin kriptografik yöntemler kullanılarak muhafaza edilmesi, kriptografik anahtarların güvenli ve farklı ortamlarda tutulması, veriler üzerinde gerçekleştirilen tüm hareketlerin işlem kayıtlarının güvenli olarak periyodik bir şekilde tutulması (log kayıtları gibi), verilerin bulunduğu ortamlara ait güvenlik denetimlerinin sağlanması, yazılım aracılığıyla erişilen verilerde yazılıma ilişkin güvenlik kontrollerinin yapılması ve uzaktan erişim yapılan verilerde en az iki kademeli kimlik doğrulama sisteminin kullanılması şeklinde belirlemiştir⁵¹.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu, özel nitelikli kişisel verilerin işlendiği, muhafaza edildiği ya da erişildiği ortamın fiziksel olması halinde, verilerin bulunduğu ortamın niteliğine göre yeterli güvenlik önlemlerinin alınması gerektiğini öngörmüştür. Bu kapsamda alınabilecek koruma tedbirleri olarak, ilgili ortamın, doğal afetler ile kaza, hırsızlık gibi durumlara karşı sigortalanması, erişimin izlenmesi ve alarm sistemlerinin kurulması, bina içindeki hassas alanlara erişim kısıtlamaları getirilmesi, bilgisayarların görünmeyecek şekilde yerleştirilmesi, giriş-çıkışların kayıt altına alınması, yetkisiz giriş-çıkış işlemlerinin önlenmesi için girişlerde kimlik doğrulaması yapılması örnekleri verilmektedir⁵².

Özel nitelikli kişisel veriler, Kanun'un özel nitelikli kişisel verilerin

bu konuda kurum kültürü oluşturulurken "Yasaklanmadıkça Her Şey Serbesttir" prensibi değil, "İzin Verilmedikçe Her Şey Yasaktır" prensibine uygun hareket edilmesine dikkat edilmelidir." Kişisel Verileri Koruma Kurumu, *Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler)*, <https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar/veri_guvenligi_rehberi.pdf> Erişim Tarihi 25 Mart 2024.

⁵⁰ Eraslan, s. 169.

⁵¹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, *Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler)*, <https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar/veri_guvenligi_rehberi.pdf> Erişim Tarihi 25 Mart 2024.

⁵² Lambert, s. 293; Voigt/von dem Bussche, s. 39; Eraslan s. 180; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, *Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler)*, <https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar/veri_guvenligi_rehberi.pdf> Erişim Tarihi 25 Mart 2024.

aktarılmasına ilişkin kuralları düzenleyen 8/II-b hükmü uyarınca, özel nitelikli kişisel verilerin işlenebilmesine ilişkin esasların düzenlendiği 6. maddede belirtilen şartlardan birinin varlığı halinde ve yeterli önlemler alınmak şartıyla aktarılabilecektir. Özel nitelikli kişisel verilerin aktarılması bakımından veri sorumlusu tarafından alınması gereken yeterli önlemler, Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 31.01.2018 tarih ve 2018/10 sayılı Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sorumlularınca Alınması Gereken Yeterli Önlemler kararında ayrıca belirlenmiştir. Buna göre; *“Verilerin e-posta yoluyla aktarılması gerekiyorsa, şifreli olarak kurumsal e-posta adresiyle veya Kayıtlı Elektronik Posta (KEP) hesabı kullanılarak aktarılması, taşınabilir bellek, CD, DVD gibi ortamlar yoluyla aktarılması gerekiyorsa kriptografik yöntemlerle şifrelenmesi ve kriptografik anahtarın farklı ortamda tutulması, farklı fiziksel ortamlardaki sunucular arasında aktarma gerçekleştiriliyorsa, sunucular arasında VPN kurularak veya sFTP yöntemiyle veri aktarımının gerçekleştirilmesi, verilerin kağıt ortamı yoluyla aktarımı gerekiyorsa evrakın çalınması, kaybolması ya da yetkisiz kişiler tarafından görülmesi gibi risklere karşı gerekli önlemlerin alınması ve evrakın gizlilik dereceli belgeler formatında gönderilmesi gerekir.”*

Kişisel verilerin işlenmesi yollarından biri olan verilerin aktarılması işleminin, yeterli önlemler alınmazsa yol açabileceği olumsuz sonuçlar dikkate alınarak, bu verilerin aktarımına dair önlemlerin ayrıca belirlenmiş olması isabetlidir.

SONUÇ

7499 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla KVKK'nın özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesini düzenleyen 6. maddesinde ciddi değişiklikler yapılmış ve hüküm GDPR ile büyük ölçüde uyumlu hale getirilmiştir. Özel nitelikli kişisel verilere ilişkin hukuki işleme sebeplerinde değişiklik yapılırken Kanun'un 5. maddesindeki hukuki işleme sebepleriyle uyum sağlanmış, böylece bütüncül bir yaklaşımla özel nitelikli olan kişisel veriler ile özel nitelikli olmayan kişisel veriler bakımından benzer hukuki işleme sebepleri öngörülmüştür.

İlgili hükmün değişiklikten önceki halinde, sağlık ve cinsel hayat dışındaki özel nitelikli kişisel verilerin işlenebilmesi, sadece ilgili kişinin açık rızasının varlığı ya da kanunlarda öngörülmesi halinde mümkün olmaktadır. Sağlık ve cinsel hayata ilişkin özel nitelikli kişisel veriler ise açık rıza dışında sadece kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve

bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanın yönetimi ve planlanması amacıyla işlenebilmekteydi.

Kanunda yapılan değişiklikle birlikte, fiili imkansızlık durumunda kişiler verilerin işlenmesi, alenileştirilmiş özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi, bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması, istihdam, iş sağlığı ve güvenliği, iş ve sosyal güvenlik veya sosyal hizmetler ile sosyal yardım alanındaki hukuki yükümlülüklerin yerine getirilmesi, siyasi, felsefi, dini veya sendikal amaçlarla kurulan vakıf, dernek veya diğer kâr amacı gütmeyen kuruluş ya da oluşumların üyelerine yönelik kişisel verilerin işlenmesi, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bakımından yeni hukuki işleme sebebi olarak tanımlanmıştır.

Kanun koyucu, verilerin işlenmesinin en önemli unsurunu oluşturan hukuki işleme sebeplerini genişleterek, adeta açık rızaya hapsedilmiş olan özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesini faaliyetini, istisnai bir faaliyet olmaktan kurtarmıştır.

Kanunda yapılan değişiklikten sonra açık rızaya dayalı olarak oluşturulan aydınlatma metinlerinin, yeni hukuki işleme sebepleri dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Ayözger Ö Ç, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Özel Düzenlemeler Dahil)*, 2. Bası, Beta Yayınları, 2019.
- Başalp N, *Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması*, Yetkin Yayınları, 2004.
- Beytar E, *İşçinin Kişiliğinin ve Kişisel Verilerinin Korunması*, On İki Levha Yayınları, 2018.
- Braun C A, “Kişisel Verilerin İşlenmesinde Rıza”, *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(1), 2018, s. 161-190.
- Bulut M, “Özel Bir Hukuksal Koruma ve Veri Kategorisi Alanı: Hassas Kişisel Veriler”, *Ankara Barosu Dergisi*, 3, 2020, s. 101-150.
- Bük A, *Bilişim Alanında Kişisel Verilerin Korunması*, Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Christopher K, *European Data Protection Law, Corporate Compliance and Regulation*, 2. Edition, Oxford University Press, 2007
- Çekin M S, *Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, 3. Bası, On İki Levha Yayınları, 2020.
- Däubler, W, *Gläserne Belegschaften das Handbuch zum Beschäftigtendatenschutz*, 8. Auflage, Bund Verlag, 2019.
- Dülger, M V, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, 3. Bası, Hukuk Akademisi Yayıncılık, 2020.
- Ekmekçi Ö / Yücedağ N / Akkanat-Öztürk E B / Aşıkoğlu Ş İ, “Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 659 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ile 6698 Sayılı Kanun’da Yapılan Değişiklikler”, *Lexpera Blog*, 02.03.2024, <https://blog.lexpera.com.tr/cmk-659-6698-değişiklikler/>.
- Eraslan S, *Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller*, 2. Bası, On İki Levha Yayınları, 2020.
- Erdinç G H, “Ölçülülük İlkesi ve Açık Rıza Kapsamında Biyometrik Verilerin İşlenmesi”, *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, 2(1), 2020, s. 1-19.
- Gürler H E, “Türk Hukukunda Kişisel Verilerin İşlenmesinin Sınırları”,

İstanbul Barosu Dergisi, 39(5), 2019, s. 38-59.

Haase M S, “Der Begriff der “Gesundheitsdaten” nach der Datenschutz-Grundverordnung (DSGVO)”, *Zeitschrift zum Innovations-und Technikrecht, InTeR*, 2022, s. 94-98.

Henkoğlu T, *Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması*, Yetkin Yayınları, 2015.

Kaya M B, *KVKK Reformu: 2024 Değişiklikleri* (Dijital Baskı), <<https://mbkaya.com/hukuk/kvkk-reformu.pdf>>.

Keser Y, “Tüketicinin Kişisel Verisinin İşlenmesinde Açık Rıza”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 28(3), 2020, s. 1181-1215.

Ketizmen, M/Kart A, “Kişisel Verinin İlgili Kişinin Kendisi Tarafından Alenileştirilmesi ve Amaca Uygunluk”, *Lexpera Blog*, 14.12.2020, <https://blog.lexpera.com.tr/kisisel-verinin-iligili-kisinin-kendisi-terafından-alenileştirilmesi-ve-amaca-uygunluk/>.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, *Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler)*, 2018, https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar/veri_guvenligi_rehberi.pdf.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, *Kişisel Verilerin İşlenme Şartları*, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4190/Kisisel-Verilerin-Islenme-Sartlari>.

Kühling J / Buchner B, *Datenschutz-Grundverordnung, Bundesdatenschutzgesetz: DS-GVO / BDSG*, 3. Auflage, C. H. Beck Verlag, 2020.

Küzeci E, “Genetik Ayrımcılık Yasağı”, *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(1), 2018, s. 89-132.

Küzeci E, *Kişisel Verilerin Korunması*, 4. Bası, On İki Levha Yayınları, 2020.

Lambert P B, *Understanding The New European Data Protection Rules*, CRC Press, 2018.

Özer D M, “İşçinin Özel Nitelikli Kişisel Verilerinin Korunması ve Bundan Doğan Sorumluluk”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 12(45), 2021, s. 355-378.

Öztürkler S, “Yargı Kararları Işığında Biyometrik Verilerin İşlenme Şartları”,

Terazi Hukuk Dergisi, 18(200), 2023, s. 91-100.

Room S, *Data Protection & Compliance in Context*, BCS Learning & Development, 2007.

Sert Ş, *Kişisel Verilerin Türk Ceza Kanunu Kapsamında Korunması*, Seçkin Yayıncılık, 2019.

Taştan F G, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, 2. Bası, On İki Levha Yayınları, 2017.

Turan Başara G, “Kişisel Veri İşleme Sözleşmesi”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 8(16), 2020, s. 57-90.

Uncular S, *İş İlişkisinde İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması*, Seçkin Yayıncılık, 2014.

Uyarer Göçmen S, *Kişisel Verilerin Korunması*, Seçkin Yayıncılık, 2019.

Voigt P / von dem Bussche A, *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Practical Guide*, Springer International Publishing, 2017.

Wolff H A / Brink S, *Beckscher Online-Kommentar, Datenschutzrecht*, 39. Edition, 2021.

Yelmen A, “Sağlık Kişisel Verilerinin Elektronik Ortamda İşlenmesi Üzerine Bir Değerlendirme”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(2), 2023, s. 743-805.

Yiğit E, *İş İlişkisinde Kişisel Verilerin Korunması*, 2. Bası, On İki Levha Yayınları, 2023.

Yücedağ N, “Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 75(2), 2017, s. 765-789.

